

30.9.

Aristoteles, *Runousoppi* 9, 1451b1-11

ὁ γὰρ ἱστορικὸς καὶ ὁ ποιητὴς οὐ τῷ ἢ ἔμμετρα λέγειν ἢ ἄμμετρα διαφέρουσιν (εἶη γὰρ ἂν τὰ Ἡροδότου εἰς μέτρα τεθῆναι καὶ οὐδὲν ἦττον ἂν εἴη ἱστορία τις μετὰ μέτρου ἢ ἄνευ μέτρων). ἀλλὰ τούτῳ διαφέρει, τῷ τὸν μὲν τὰ γενόμενα λέγειν, τὸν δὲ οἷα ἂν γένοιτο. διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν· ἢ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἢ δ' ἱστορία τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. ἔστιν δὲ καθόλου μὲν, τῷ ποίω τὰ ποῖα ἅττα συμβαίνει λέγειν ἢ πράττειν κατὰ τὸ εἶκός ἢ τὸ ἀναγκαῖον, οὗ στοχάζεται ἢ ποίησις ὀνόματα ἐπιτιθεμένη· τὸ δὲ καθ' ἕκαστον, τί Ἀλκιβιάδης ἔπραξεν ἢ τί ἔπαθεν.

Historioitsija ja runoilija eivät eroa toisistaan siksi, että toinen kirjoittaa mitassa ja toinen proosaa. Esimerkiksi Herodotoksen teokset voisi kääntää runomittaan, eikä tulos olisi runomitassa yhtään vähempää historia kuin ilman mittaa. Ero onkin siinä, että toinen kuvailee tapahtunutta, toinen sitä mitä voisi tapahtua. Runous on siten filosofisempaa ja arvokkaampaa kuin historiankirjoitus, sillä runous puhuu yleisesti, historia yksittäisistä tapahtumista. Yleisellä tarkoitan sitä, millainen henkilö puhuu tai tekee mitäkin todennäköisesti tai välttämättä. Tähän runous pyrkii, vaikka käyttääkin yksilöiden nimiä. Yksittäisistä tapahtumista käy esimerkiksi se, mitä Alkibiades teki tai koki.

(Käännös: KK)

30.9. Herodotos 4, 183-184 ja 187-190

(183.) Από δὲ Αὐγίλων διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδοῦ ἕτερος ἄλος κολωνὸς καὶ ὕδωρ καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὖνομα Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς, οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα γῆν ἐπιφορέοντες οὕτω σπεύρουσι. Συντομώτατον δ' ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδὸς ἐστι. Ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. Ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρρα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε· διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοῖ τέ εἰσι προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων· ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὴ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι· οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. Σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφεις καὶ σαύρας καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν· γλώσσαν δὲ οὐδεμὴ ἄλλη παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι κατὰ περ αἱ νυκτερίδες.

(184.) Από δὲ Γαράμαντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος ἄλος τε κολωνὸς καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μόνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κείται. Οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται καὶ πρὸς τοῦτοισι πάντα τὰ αἰσχροῖα λαιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. Μετὰ δὲ δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ ἄλλος κολωνὸς ἄλος καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. Ἔχεται δὲ τοῦ ἄλος τούτου ὄρος τῷ οὖνομά ἐστι Ἄτλας· ἐστὶ δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη, ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ιδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος· τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. Ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρους οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ [δὴ] Ἄτλαντες. Λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχοι οὐδὲν σιτέεσθαι οὔτε ἐνύπνια ὁράν.

(187.) Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἶόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασιν ποιέειν. Οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν, ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδιῶν τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετραέτεα γένηται, οἰσύπη προβάτων καίουσι τὰς ἐν τῆσι κορυφῆσι φλέβας, μετεξέτεροι δὲ αὐτῶν τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα ὡς μὴ σφείας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλέηται· καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιροτάτους. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιροτάτοι τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιροτάτοι δ' ὦν εἰσὶ. Ἦν δὲ καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφί ἄκος· τράγου γὰρ οὖρον ἐπισπείσαντες ῥύονται σφεία. Λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες.

(188.) Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἶδε. Ἐπεὰν τοῦ ὠπὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν ὦμον, τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἀποστρέφουσι τὸν ἀνχένα αὐτοῦ. Θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι· τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι, ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

(189.) Τὴν δὲ ἄρα ἐσθήτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες· πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι οὐκ ὀφίεις εἰσὶ ἀλλὰ ἱμάντινοι, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσταται. Καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἢ στολὴ τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθήτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρισμένας ἐρευθεδάμφ, ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐπὶ ἰροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτη χρέωνται αἱ Λίβυσσαι καὶ χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύει παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι.

(190.) Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰ περ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων· οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσουςι μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνειρμένων περὶ σχοίνους ἐστί, καὶ ταῦτα περιφορητά. Νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται.

7.10. (14.10.) Thukydides 6,1-2

6,1. (1.) Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὐθις μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ Λάχης καὶ Εὐρυμέδοντος ἐπὶ Σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι, εἰ δύναιντο, ἅπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, καὶ ὅτι οὐ πολλῶ τινὶ ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνηροῦντο ἢ τὸν πρὸς Πελοποννησίους. (2.) Σικελίας γὰρ περίπλους μὲν ἐστὶν ὀκτάδι οὐ πολλῶ τινὶ ἔλασσον ἢ ὀκτῶ ἡμερῶν, καὶ τοσαύτη οὖσα ἐν εἰκοσισταδίῳ μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἤπειρος εἶναι.

6,2. (1.) ὤκισθη δὲ ὧδε τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ξύμπαντα. παλαιάτατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκήσαι, ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὀπόθεν ἐσήλθον ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν· ἀρκείτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἕκαστός (5) πη γινώσκει περὶ αὐτῶν. (2.) Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρότεροι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοὶ φασὶ, καὶ πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται, Ἴβηρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν Ἴβηρίᾳ ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. καὶ ἀπ' αὐτῶν Σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, (5) πρότερον Τρινακρία καλουμένη· οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἐσπέραν τὴν Σικελίαν. (3.) Ἰλίου δὲ ἀλισκομένου τῶν Τρώων τινὲς διαφυγόντες Ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικελίαν, καὶ ὁμοροὶ τοῖς Σικανοῖς οἰκήσαντες ξύμπαντες μὲν Ἑλυμοὶ ἐκλήθησαν, πόλεις δ' αὐτῶν Ἔρυξ τε καὶ Ἐγεστα. προσξυνώκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινὲς τῶν ἀπὸ Τροίας (5) τότε χειμῶνι ἐς Λιβύην πρότον, ἔπειτα ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. (4.) Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας (ἐνταῦθα γὰρ

ὄκουν) διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικοὺς, ὡς μὲν εἰκὸς καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν, τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πῶς ἐσπλεύσαντες. εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Σικελοὶ, καὶ ἡ (5) χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ βασιλέως τινὸς Σικελῶν, τοῦνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνομάσθη. (5.) ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν στρατὸς πολλὸς τοὺς τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχη ἀνέστειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἐσπέρια αὐτῆς καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ὄκησαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη ἐγγὺς (5) τριακόσια πρὶν Ἑλληνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν· ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. (6.) ὄκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ ἐπικείμενα νησιδία ἐμπορίας ἔνεκεν τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλεῖω (5) Μοτύην καὶ Σολόεντα καὶ Πάνορμον ἐγγὺς τῶν Ἑλύμων ξυνοικήσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχία τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἑλύμων, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδῶν Σικελίας ἀπέχει. βάρβαροι μὲν οὖν τοσοῖδε Σικελίαν καὶ οὕτως ὄκησαν.